
Tanzimat

Edebiyatı

(Şiir-Roman)

YAZARLAR

Dr. Özcan BAYRAK

Dr. Muhammed Hüküm

Dr. Taner NAMLI

Dr. Celal ASLAN

Dr. Ahmet Faruk GÜLER

Dr. Nuran ÖZLÜK

Dr. Mehmet ÖZGER

Dr. Macit BALIK

Yayın Editörü: Doç. Dr. Özcan BAYRAK

ISBN: 978-605-2132-70-8

Kapak
Bülent POLAT

Mizanpaj
Burhan MADEN

Redaksiyon
Muhammet ÖZCAN

Baskı ve Cilt:
Tarcan Matbaacılık
Zübeyde Hanım Mahallesi, Samyeli Sokak, No: 15
Yenimahalle/Ankara
Eposta: tarcanctp@gmail.com
Tel: 0312 3843435
Matbaa Sertifika No: 25744

İkinci Baskı: 2018

ASOS YAYINLARI

e-posta: asosyayinlari@gmail.com

web: www.asosyayinlari.com

Tel: 0530 473 23 00

Yayınevi Sertifika No: 34068

Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Bu yayın intihal.net benzerlik tespit programından geçirilmiştir.

Bu yayın tarafından indekslenmiştir.

Kitap yazarları kitabın özgünlüğünden sorumludur.

Tanzimat

Edebiyatı

(Şiir-Roman)

YAZARLAR

Dr. Özcan BAYRAK

Dr. Muhammed Hüküm

Dr. Taner NAMLI

Dr. Celal ASLAN

Dr. Ahmet Faruk GÜLER

Dr. Nuran ÖZLÜK

Dr. Mehmet ÖZGER

Dr. Macit BALIK

İçindekiler

Ön Söz	13
GİRİŞ	15
Dr. Özcan Bayrak	15
Tanzimat Öncesi Siyasi ve Sosyal Yapı (1699-1839).....	15
Tanzimat Dönemindeki Siyasi ve Sosyal Yapı (1839 – 1876)	26
Tanzimat Öncesi Türk Edebiyatında Batılılaşma.....	30
Tanzimat Edebiyatı	32
Tanzimat Edebiyatını Şekillendiren Oluşumlar	40
<i>Tercüme Faaliyetleri</i>	40
<i>Encümen-i Dâniş</i>	42
<i>Encümen-i Şuarâ</i>	43
<i>Gazetecilik Faaliyetleri</i>	44
<i>Tiyatro Faaliyetleri</i>	46
Fikir Akımları.....	47
<i>Medeniyetçilik</i>	47
<i>Osmanlıcılık</i>	48
<i>İslamcılık</i>	49
<i>Kaynaklar</i>	50

1. BÖLÜM

TANZİMAT EDEBİYATI (Şiir)	53
ÂKİF PAŞA (1787-1845)	55
Dr. Muhammed Hüküm	55
Hayatı.....	55

Edebî Kişiliği	56
Eserleri	58
Şiirlerinden Örnekler	58
<i>Kaside-i Adem</i>	60
<i>Şiirin Tahlili</i>	60
<i>Kaynaklar</i>	67
ŞİNASI (1826 – 1871)	69
Dr. Taner NAMLI	69
Hayatı.....	69
Edebî Kişiliği	70
Eserleri	72
Şiirlerinden Örnekler	73
<i>Münâcât Şiiri</i>	73
<i>Şiirin Tahlili</i>	76
<i>Mustafa Reşid Paşa İçin Kaside</i>	79
<i>Şiirin Tahlili</i>	82
<i>Kaynaklar</i>	86
NAMIK KEMAL (1840 – 1888)	87
Dr. Celal ASLAN	87
Hayatı.....	87
Edebî Kişiliği	94
Eserleri	98
<i>Tiyatroları</i>	98
<i>Romanları</i>	99
<i>Edebî Tenkidleri</i>	100
<i>Tarih ve Biyografileri</i>	101
<i>Diğer Eserleri</i>	102
Şiirlerinden Örnekler	102
<i>Hürriyet Kasidesi</i>	102
<i>Şiirin Tahlili</i>	104
<i>Vatan Mersiyesi</i>	122
<i>Şiirin Tahlili</i>	129
<i>Kaynaklar</i>	153

ZİYA PAŞA (1829 – 1880)	155
Dr. Ahmet Faruk GÜLER	155
Hayatı.....	155
Edebî Kişiliği	159
Eserleri	161
Şiirlerinden Örnekler	163
<i>Şiirin Tahlili</i>	170
<i>Gazel</i>	173
<i>Şiirin Tahlili</i>	174
<i>Kaynaklar</i>	176
SADULLAH PAŞA (1838 – 1891)	179
Dr. Nuran ÖZLÜK	179
Hayatı.....	179
Edebî Kişiliği / Eserleri	180
Şiirlerinden Örnekler	181
<i>On Dokuzuncu Asır</i>	181
<i>Şiirin Tahlili</i>	184
<i>Kaynaklar</i>	187
RECAİZADE MAHMUT EKREM (1847 – 1914)	189
Dr. Mehmet ÖZGER	189
Hayatı.....	189
Edebî Kişiliği	192
Eserleri	196
<i>Şiirleri</i>	196
<i>Tiyatroları</i>	196
<i>Hikâye ve Romanları</i>	196
<i>Teorik Kitapları</i>	196
<i>Çevirileri</i>	197
Şiirlerinden Örnekler	197
<i>“Âh Nijâd!</i>	197
<i>Şiirin Tahlili</i>	198
<i>Şevki Yok</i>	200

<i>Şiirin Tahlili</i>	201
<i>Kaynaklar</i>	203
ABDÜLHAK HAMİT TARHAN (1852-1937)	205
Dr. Muhammed HÜKÜM	205
Edebî Kişiliği	208
Eserleri	211
<i>Şiir Kitapları</i>	211
<i>Tiyatro Eserleri</i>	213
<i>Şiirlerinden Örnekler</i>	213
<i>Makber</i>	213
<i>Şiirin Tahlili</i>	213
<i>Bir Şairin Hezeyanı</i>	215
<i>Kaynaklar</i>	217
MUALLİM NÂCİ (1849 – 1893)	219
Dr. Macit BALIK	219
Hayatı	219
Edebî Kişiliği	223
Eski-Yeni Tartışması	225
Eserleri	229
<i>Şiirleri</i>	229
<i>Manzum Destanlar</i>	229
<i>Roman</i>	229
<i>Tiyatro</i>	230
<i>Mektup</i>	230
<i>Hatıra</i>	230
<i>Deneme-Eleştiri-İnceleme</i>	230
<i>Eğitim Konusundaki Eserleri</i>	231
<i>Biyografi</i>	232
<i>Dil çalışmaları</i>	232
<i>Tercümelere</i>	232
<i>Şiirlerinden Örnekler</i>	232
<i>Selâmiyye</i>	232
<i>Şiirin Tahlili</i>	233

<i>Gazel</i>	241
<i>Şiirin Tahlili</i>	242
<i>Kaynaklar</i>	246

II. BÖLÜM

TANZİMAT EDEBİYATI (Roman)	247
---	------------

ŞEMSETTİN SAMİ (1850 – 1904)	249
---	------------

Dr. Celal ASLAN	249
------------------------------	------------

Hayatı	249
--------------	-----

Edebî Kişiliği	252
----------------------	-----

Eserleri	253
----------------	-----

<i>Roman</i>	253
--------------------	-----

<i>Tiyatro</i>	253
----------------------	-----

<i>Sözlük ve Ansiklopedi</i>	253
------------------------------------	-----

<i>Çeviri</i>	254
---------------------	-----

<i>Cep Kitapları</i>	254
----------------------------	-----

Taaşuk-ı Talat ve Fitnat Romanın Tahlili	254
---	------------

<i>Şahıs Kadrosu</i>	254
----------------------------	-----

<i>Olay Örgüsü</i>	259
--------------------------	-----

<i>Bakış Açısı ve Anlatıcı</i>	262
--------------------------------------	-----

<i>Zaman ve Mekân</i>	264
-----------------------------	-----

<i>Dil ve Üslup</i>	266
---------------------------	-----

<i>Romanın Değerlendirilmesi</i>	267
--	-----

<i>Kaynaklar</i>	268
------------------------	-----

AHMET MİDHAT EFENDİ (1844 – 1912)	271
--	------------

Dr. Taner NAMLI	271
------------------------------	------------

Hayatı	271
--------------	-----

Edebî Kişiliği	273
----------------------	-----

Eserleri	276
----------------	-----

Felâton Bey ile Râkım Efendi Romanının Tahlili	277
---	------------

<i>Şahıs Kadrosu</i>	277
----------------------------	-----

<i>Olay Örgüsü</i>	286
--------------------------	-----

<i>Bakış Açısı ve Anlatıcı</i>	288
--------------------------------------	-----

<i>Zaman - Mekân</i>	288
<i>Dil ve Üslup</i>	290
<i>Romanın Değerlendirilmesi</i>	290
<i>Kaynaklar</i>	293
NAMIK KEMAL (1840-1888)	295
Dr. Numan ÖZLÜK	271
İntibah Romanının Tahlili	295
<i>Şahıs Kadrosu</i>	296
<i>Olay Örgüsü</i>	302
<i>Bakış Açısı ve Anlatıcı</i>	305
<i>Zaman</i>	310
<i>Mekân</i>	313
<i>Dil ve Üslup</i>	318
<i>Romanın Değerlendirilmesi</i>	321
<i>Kaynaklar</i>	323
SAMİ PAŞAZADE SEZÂİ (1859 – 1936)	325
Dr. Mehmet ÖZGER	325
Hayatı - Edebî Kişiliği	325
Sergüzeşt Romanının Tahlili	326
<i>Şahıs Kadrosu</i>	326
<i>Olay Örgüsü</i>	330
<i>Bakış Açısı ve Anlatıcı</i>	333
<i>Zaman – Mekân</i>	335
<i>Dil ve Üslup</i>	339
<i>Romanın Değerlendirilmesi</i>	340
<i>Kaynaklar</i>	341
NÂBİ-ZÂDE NÂZİM (? – 1893)	343
Dr. Macit BALIK	343
Hayatı	343
Edebî Kişiliği	345
Eserleri	348
<i>Şiir</i>	348

Öykü	348
Roman	348
Diğer Eserleri.....	349
Zehra Romanının Tahlili	349
Şahıs Kadrosu	349
Olay Örgüsü.....	355
Bakış Açısı ve Anlatıcı	358
Zaman - Mekân.....	360
Mekân.....	361
Dil ve Üslup	366
Romanın Değerlendirilmesi	367
Kaynaklar	369
RECAÎZADE MAHMUT EKREM	371
Dr. Ahmet Faruk GÜLER	371
Araba Sevdası Romanının Tahlili	371
Şahıs Kadrosu	371
Olay Örgüsü.....	374
Bakış Açısı ve Anlatıcı	375
Zaman-Mekân	377
Dil ve Üslup	379
Romanın Değerlendirilmesi	380
Kaynaklar	384

Ön Söz

Hazırlamış olduğumuz bu eser, üniversitelerin fen edebiyat fakültelerinin Türk dili ve edebiyatı, eğitim fakültelerinin Türkçe öğretmenliği bölümlerindeki ilgili derslerde kullanılmak üzere oluşturulmuş bir ders kitabıdır. Çalışmanın bütünlüğünde bir yıllık eğitim-öğretim süreci esas alınmıştır.

Bu eser, planlanmış uzun soluklu bir çalışmanın ilk ayağını oluşturmaktadır. Çalışmanın ilk ayağını oluşturması nedeniyle giriş bölümünde Osmanlı'nın son dönemlerini yansıtacak tarihi bilgilere ve sosyal düzeni yansıtacak batılılaşma sürecine yer verilmiştir. Bu çalışmanın devamı niteliğinde olan *Servoet-i Fünûn Edebiyatı (Şiir – Roman)* kitabı yayınlanmış olup, *Milli Edebiyat (Şiir – Roman)*, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı (Şiir – Roman)* kitapları planlanmış ve bu kitapların çalışmaları devam etmektedir. Yukarıda bahsi geçen çalışmalarda hikâye ve tiyatro başlıklarına yer verilmemiş olup bu başlıklar için ayrı çalışmalar planlanmıştır. Uzun soluklu ve kapsamlı bir çalışma olması nedeniyle yazar kadrosu muhtelif yerlerde genişleyerek devam edecektir.

Hazırlamış olduğumuz bu kitap eserin ikinci baskısı olup birinci baskı gözden geçirilerek ve genişletilerek yayına hazırlanmıştır. Birinci baskıya gerek akademisyenler gerekse öğrenciler tarafından gösterilen ilgiden dolayı teşekkür ederiz. Bu çalışmadan önce bu doğrultuda hazırlanmış olan çalışmaları yapan değerli akademisyenleri saygıyla anarken, bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen yazarlara, kitaba ilgi gösteren akademik camiaya ve öğrencilere teşekkür eder, kitabın yeni baskısının bilim dünyasına hayırlı olmasını dilerim.

Editör

Dr. Özcan BAYRAK